

CONSILIEREA PSIHOLOGICĂ A ADOLESCENȚILOR CU ACCENTUĂRI DE CARACTER

Livia COSTEȚCHI, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Silvia BRICEAG**, dr., conf. univ.

Abstract: *This article contains the theoretical and applicative study of character accents in teenagers. In this study, we aimed to investigate the dominant characteristics of teenagers, and the hypothesis we assumed is that adolescents exhibit accents of character, because the age of adolescence is the period of conflicts of self-affirmation, exigencies and innumerable needs, which makes it difficult to adapt to the changes that take place in their external environment. The research presents a group of activities that promote the functioning and social adaptation of the adolescent personality.*

Keywords: *character accentuations, adolescent, adaptation, balance, accentuation, vulnerable personality, social functioning.*

Adolescența este cea mai dinamică perioadă a dezvoltării umane în care au loc transformări pe toate nivelurile conceptului de Sine, atât la nivel fizic, psihic, afectiv și social. Adolescentul este supus unei multitudini de schimbări și transformări cărora trebuie să le facă față, adolescența fiind considerată una dintre cele mai complexe și mai importante etape din viața umană. [10]

Dezvoltarea psihicului și formarea personalității sunt determinate nu numai de procesele de maturizare biologică, ci și de noua situație socială a adolescentului, de relațiile lui cu adulții, atitudinea acestora. [10]

Tinerii sunt puși în situația de a forma competențe de a se înțelege pe sine și pe ceilalți, totodată având comportamentul influențat de modificările fiziologice și psihice. Ei învață să-și construiască un comportament adecvat acceptat social ținând cont de toți factorii menționați mai sus. Ieșirea din starea de copil înaintea față de viitorul adult pe lângă aceste contradicții mai sus enumerate modificare de conduită și pattern-uri în conformitate cu noul *statut social*.

De cele mai multe ori adolescentul fiind foarte egocentrist nu poate face o distincție foarte obiectivă între *noul statut* ce i se atribuie și pe care cu ardoare îl doarește și *nevoia de afirmare și independență*. La această vârstă tânărul este condus de

reacții afective acute, atitudinea de sine și ceilalți, poziția sa în sistemul de relații poate aceste alimentează și determină accentuările de caracter la această vârstă. [3, p. 123]

Accentuările sunt periculoase pentru personalitatea tânărului prin faptul că ele pot contribui la dezvoltarea tulburărilor psihice, tulburărilor comportamentale patologice definite în situație, psihozei, nevrozei în vârsta adultă. [7, p. 5] Accentuările de caracter definite de K. Leonhard ca trăsături de caracter a căror intensitate depășesc media, fac dificilă adaptarea adolescentului la condițiile solicitante sau stresante.

O atenție deosebită a acordat A.E. Личко accentuărilor de caracter care descrie suficient de amplu și complet a caracterelor pronunțate sau accentuate ale adolescenților.

Adolescentul poate manifesta dereglări temporare ale adaptației, devieri de la normele etice de comportament și negativism excesiv, părinții și pedagogii fiind persoanele care sunt, pur și simplu, datoare să cunoască manifestările accentuărilor de caracter, deoarece eficiența acțiunilor educative depinde de corelarea cu acestea, pentru a fi corectate, substituite cu comportamente adecvate, echilibrate din punct de vedere pedagogic, psihologic și social. [3, p. 123]

Accentuările de caracter la adolescenți se manifestă în conduita și relațiile cu semenii și adulții, ele pot fi situative, acutizându-se în perioadele de criză. Însă, principalul rezidă în faptul că adolescenții se supun educației, accentuările se diminuează dacă organizăm și dirijăm sistematic, competent și adecvat educația adolescentului, dacă planificăm și aplicăm acțiunile educative în funcție de conduitele proprii și conduitele adolescentului, temerile adolescenților, în general și de specificul, conduitei adolescenților cu accentuări de caracter. [3, p. 123]

Rezultă că încă în vârsta adolescentină accentuările de caracter ce apar pe fonul multor necesități și exigențe ce sunt înaintate către tânăr care pot fi reliefate mai ușor decât la vârsta adultă când devin mai rigide și pot conduce la diverse tulburări de personalitate.

În această ordine de idei ne-am propus să cercetăm accentuările de caracter la adolescenți. Pentru realizarea studiului dat, au fost supuși cercetării 25 de subiecți, ce își fac studiile în liceul teoretic Gordinești, raionul Edineț. Reprezentanții eșantionului au avut o vârstă 17 ani, elevi în clasa a X – a. Testarea subiecților a fost realizată în grup, respectând cerințele și condițiile impuse la nivelul metodei aplicate: *Chestionarul caracterologic (H. Leonhard, H. Schmieschek)*, scopul aplicării chestionarului a fost să determinăm manifestările caracterologice dominante la adolescenți.

Este de menționat că personalitățile accentuate se află într-o zonă limitrofă dintre normalitate și patologie psihică, rezultatul unor cumuli de factori, constituționali, sau efectul unor influențelor sociale, educaționale, sau a unor experiențe din viață.

Chiar dacă partea patologică a personalitățile accentuate produc o deteriorare a funcționării sociale și echilibru personalității, totuși aceste schimbări nu sunt atât de semnificative și îi permit individului să se acomodeze societății în ramele anumitor limite.

Cum am menționat mai sus, accentuările de caracter sunt stări de limită între normal și patologie. În acest context, accentuările de caracter, conform accepțiunii

și a cercetătorului A.E. Личко, vor fi interpretate în termeni de trăsături proeminente, individuale care determină vulnerabilitatea sporită a individului/ persoanei în cazul unor anumite tipuri de impact asupra procesului de menținere a unui grad ridicat și stabil al echilibrului față de ceilalți. [8, p. 90]

În această ordine de idei, ne propunem să prezentăm rezultatele, obținute în urma aplicării chestionarului caracterologic (H. Leonhard, H. Schmieschek).

În psihologie diagnosticarea personalității are o pondere deosebită, încercându-se diverse corelări între comportament, activitate, performanță și „trăsăturile personale”. Chestionarul caracterologic propus de H. Leonhard și H. Schmieschek își propune evidențierea aspectelor care vor diagnostica unele structuri de personalitate accentuate, fiind un instrument subsumat tipologiei personalității accentuate.

În urma prelucrării, analizei și interpretării datelor ce determină manifestările comportamentale dominante la adolescenți am determinat că majoritatea adolescenților chestionați manifestă una, două sau mai multe accentuări de caracter.

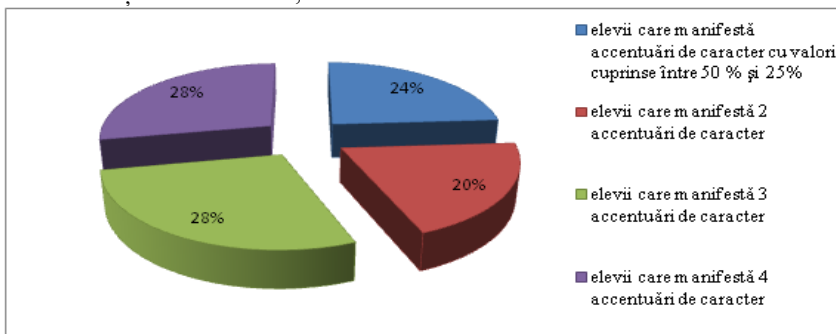

Diagrama 1. Repartizarea procentuală a elevilor ce manifestă accentuări de caracter

Din cele reprezentate în diagrama de mai sus putem menționa faptul unii elevii din grupul experimental manifestă una sau mai multe accentuări de caracter, precum în cazul elevilor din grupul 4 care manifestă mai multe accentuări de caracter cu un procentaj de 28% și respectiv 28% pentru elevii care manifestă 3 accentuări de caracter.

În urma testării realizate după prelucrarea cantitativă a datelor au fost obținute următoarele rezultate pentru eșantionul total de respondenți:

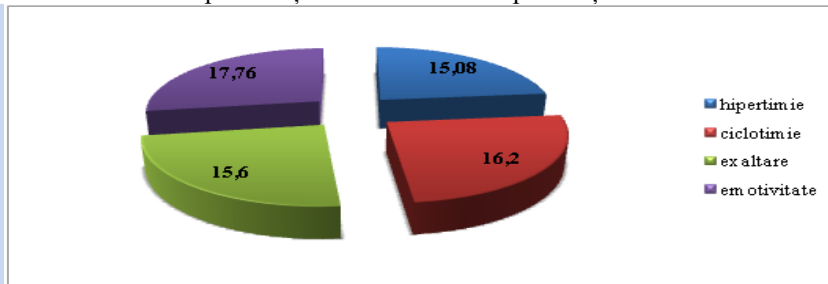
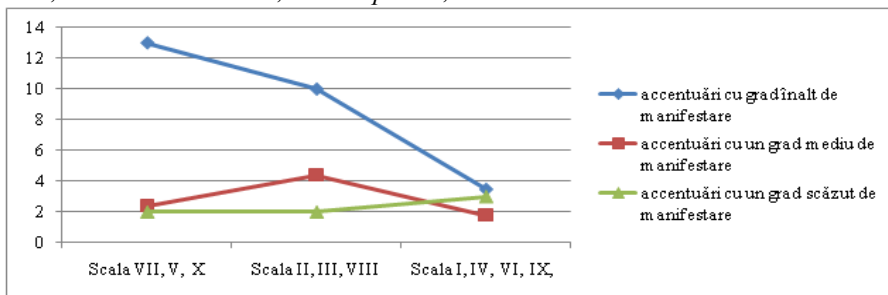

Diagrama 2. Rezultatele psihodiagnosticului manifestărilor caracterologice dominante la adolescenți (H. Leonhard, H. Schmieschek)

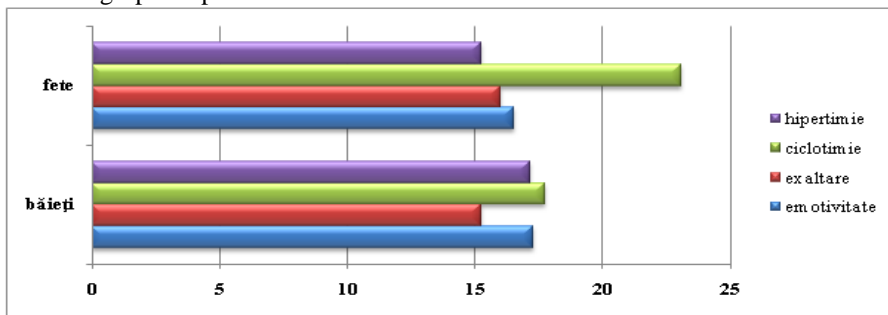
Conform datelor introduse în diagramă s-au evidențiat următoarele rezultate: calculând valorile medii a accentuărilor de caracter manifestate la adolescenți am obținut o ierarhizare a următoarelor trăsături caracterologice: 1. *emotivitate*, 2. *Ciclotimie*, 3. *hipertimie*, 4. *exaltare*, 5. *hiperperseverență*, 6. *hiperexactitate*, 7. *Anxietate*, 8. *demonstrativitate*, 9. *nestăpânire*, 10. *distemie*.

Graficul 1. Rezultatele combinate ale scalelor de manifestări caracterologice pe eșantionul experimental

Conform graficului deducem că *scalele de accentuări cu un grad înalt de manifestare* în rândul adolescenților sunt scalele *emotivitate*, *ciclotimie* și *hipertimie*. Pe locul 2 se plasează *accentuările cu un grad mediu de manifestare* și anume: *exaltare*, *hiperperseverență* și *hiperexactitate*. *Scalele care au un număr redus de manifestări* în rândul adolescenților sunt: *anxietatea*, *demonstrativitatea*, *nestăpânirea*, *distimia*. În această etapă am analizat raportul dintre valorile medii ale fiecărei scale în eșantionul de respondenți.

De asemenea în cadrul fiecărei scale am comparat gradul de manifestare în eșantionul experimental. Presupunem că în subgrupurile de adolescenți de sex feminin și masculin din eșantionul total de respondenți pot exista indicatori diferiți de manifestare a accentuărilor de caracter. Pentru a testa această ipoteză am împărțit eșantionul în 2 subgrupe, primul subgrup de sex feminin și al doilea subgrup masculin din grupul experimental.

Histograma 1. Rezultatele comparative a psihodiagnosticului manifestărilor caracterologice dominante la adolescenți (H. Leonhard, H. Schmieschek) din subgrupa de sex feminin și masculin din grupul experimental

Analizând ambele histograme cu rezultatele comparative la chestionarul caracterologic **H. Leonhard, H. Schmieschek** pentru subgrupa de sex feminin și subgrupa de sex masculin menționăm că diferențe semnificative nu am identificat cu excepția scalei a VII ciclomotivie, care a atins cote mai înalte la fete. Caracteristica tinerilor în general nu diferă între ele în funcție de sex acestora, doar cu unele deosebiri privind de modul de comportare în relațiile interpersonale, specifice adolescențelor. *Egocentrismul* dorința de a atrage atenția asupra propriei persoane, mândrie și compătimire. Un egocentrism nesatisfăcut conduce la opoziționism. De obicei le place să se afle în centrul atenției fiind primele peste tot și în toate. În comparație cu sexul opus se adaptează mai ușor în situații noi. *Instabilitatea emoțională și dorințele arzânde* pot conduce deseori la manifestarea puternică a accentuărilor de caracter poate conduce la psihopatii și nivel înalt de *emancipare* manifestată prin agresivitate verbală. [9]

Concluzii: În urma prelucrării, analizei și interpretării datelor ce determină manifestările comportamentale dominante la adolescenți am determinat că majoritatea adolescenților chestionați manifestă una, două sau mai multe accentuări de caracter.

În cadrul grupului experimental de elevi am determinat că 24% din respondenți manifestă accentuări de caracter cu valori cuprinse între 50% și 25% ceea ce înseamnă că nu ating cote semnificative în cadrul accentuărilor de caracter; 20% din respondenți manifestă 2 accentuări de caracter; la 28% din aceștia am identificat 3 manifestă accentuate de caracter; și respectiv 28% au înregistrat cote maxime și anume 4 tipuri de accentuări de caracter.

În rezultatul calculării valorilor medii pentru fiecare accentuare de caracter am identificat că scala *emotivitate* se află pe primul loc printre celelalte accentuări, la 95% din elevii chestionați această accentuare se manifestă la un nivel înalt, la 5% din chestionați trăsăturile accentuate se manifestă la un nivel mediu.

Scalele de accentuări cu un grad înalt de manifestare în rândul adolescenților sunt scalele *emotivitate*, *ciclotimie* și *hipertimie*. Pe locul 2 se plasează *accentuările cu un grad mediu de manifestare* și anume: *exaltare*, *hiperperseverență* și *hiperexactitate*. *Scalele care au un număr redus de manifestări* în rândul adolescenților sunt: *anxietatea*, *demonstrativitatea*, *nestăpânirea*, *distimia*.

Pe baza rezultatelor obținute putem menționa că adolescenții manifestă accentuări de caracter în relațiile sale cu semenii și adulții. În spatele accentuări de caracter pe care le manifestă adolescenții stau *conflictele de afirmare*, *dificultățile pe care le întâmpină tânărul*, *temerile legate de exigențele înaintate față de el și nevoile nesatisfăcute* etc.

Florinda Golu menționează în *Manualul de psihologia dezvoltării* că „...,decalajului între dezvoltarea psihică și cea afectivă insuficientă și în plină transformare a adolescentului raportat la cerințele, provocările și schimbările care au loc în mediul său extern și la care trebuie să se adapteze într-un mod rapid”. [4, p. 190]

Astfel procesul schimbărilor atât interne cât și externe, îl pot destabiliza pe adolescent atât psihic cât și emoțional – afectiv.

Cercetare accentuărilor de caracter ne-a fost necesară pentru aplicarea unei abordări individuale și specifice în consilierea adolescenților cu accentuări de ca-

racter, cât și pentru identificarea corectă a metodelor de lucru adecvate problemei cercetate.

Bibliografie:

1. **Bucum, Nicolae; Illiciev, Maxim.** Relația dintre accentuări de caracter și inteligența socială la studenți. In: *Univers Pedagogic*, 2016, nr. 1, p. 73 ISSN 1811-5470
2. **Carcea, Maria Ileanca.** Suport de curs. Cunoașterea personalității. In: An. Univ. „Gh. Asachi” din Iași. Iași, 2000, 10 p. [citat 12.10.18]. Disponibil pe internet: <http://www12.tuiasi.ro/users/58/cun_personalitatii.pdf >
3. **Cuznețova, Larisa.** Competențe și acțiuni parentale aplicate în educația familială a adolescenților cu accentuări de caracter: In *Studia Universitaris Moldavia: Seria Științe ale Educației*, 2009, nr. 9, p. 123 ISSN-1857-2103
4. **Golu, Florinda.** Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică. Iași: Polirom, 2015. 344 p. ISBN 978-973-46-5627-1
5. **Negară, Ion.** Note de curs. Psihologia personalității. In: An. Univ. „Ion Creangă” din Chișinău. Chișinău 2016, 11 p. [citat 12.10.18]. Disponibil pe internet: <<https://psyexcelsior.files.wordpress.com/2017/02/psihologia-personalitic483c89bii-note-curs.pdf>>
6. **Sandovici, A.** Adolescenții și percepția asupra fumatului. In: Revista de Psihologie, Revista științifico-practică, 2010, nr.1, p.39
7. **Țîmpău, Cristina.** Studiul adolescenței ca perioadă conflictuală a trecerii de la copilărie la vârsta adultă[online].București: Grădinița nr 271, București, 2014, 5 p., [citat 06.02.19]. Disponibil pe Internet: <https://www.concursurilecomper.ro/rip/2014/decembrie2014/01-TimpauCristina-Studiul_adolescentei.pdf>
8. **Личко, А. Е.** *Психопатии и акцентуации характера у подростков.* Л., Медицина, 1983
9. <https://infourok.ru/diagnostika-harakteru-u-detey-podrostkovogo-vozrasta-413832.html> [online]. [citat 12.03.19]
10. <https://psihologieconsilierepsihologica.wordpress.com/2015/05/23/psihoterapia-comportamentelor-de-risc-la-adolescenti/>. [online]. [citat 01.02.19]
11. Influența mediului familial asupra dezvoltării personalității adolescentului. [online]. [citat 01.02.19]. Disponibil:
12. <https://ru.scribd.com/doc/50633248/> Influenta-mediului-fam-asupra-dezvoltarii-pers-adolescentului